

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Природничо-економічний факультет
Кафедра екології

Дипломна робота (проект)
бакалавра
з теми: **ОЦІНКА ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ
НАЦІОНАЛЬНОГО ПРИРОДНИЧОГО ПАРКУ «ПОДІЛЬСЬКІ
ТОВТРИ »**

Виконав: студент групи Ecol1-B18
спеціальності 101 Екологія,
Бут Мирослав Олександрович

Керівник: Любинський О.І., д.с-г.н.,
професор кафедри екології
Рецензент: Федорчук І.В.,
к.б.н., доцент кафедри екології

Кам'янець-Подільський – 2022 р.

ЗМІСТ

Вступ.....	3
Розділ 1 ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ	6
1.1.Теоретико-методологічні засади оцінки туристично-рекреаційного потенціалу.....	6
1.2.Комплексна оцінка туристично-рекреаційних ресурсів.....	22
Розділ 2 МАТЕРІАЛ ТА МЕТОДИКА ДОСЛІДЖЕНЬ.....	30
2.1 Загальні відомості про національний парк.....	30
2.2 Методика дослідження туристично-рекреаційних ресурсів.....	37
2.3 Техніка безпеки під час перебування на маршрутах активного туризму.....	40
Розділ 3 РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕНЬ.....	43
3.1 Рекреаційні ресурси «НПП Подільські- Товтри».....	43
3.2 Перспективи та напрямки для покращення туристично-рекреаційного господарства.....	47
3.3 Розвиток сільського зеленого туризму	53
ВИСНОВКИ.....	60
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	63

ВСТУП

Донедавна часу стан розвитку України характеризувався кардинальною перебудовою господарського комплексу, основною метою якої є формування ефективної національної економіки та її регіональних сегментів. Водночас необхідність забезпечення прискорених темпів економічного зростання регіональних господарських систем потребує пошуку і задіяння ресурсних можливостей для нарощування потенціалу. У контексті побудови соціально-орієнтованої моделі економіки до національних пріоритетів належить розвиток туристичної галузі, оскільки вона характеризується високою прибутковістю, швидкою окупністю інвестицій та виключно соціальною спрямованістю[23]. Сучасний стан економіки країни, постійні адміністративні реформи у сфері туризму несприятливо позначаються на цій галузі. Зокрема, спостерігається неефективне використання наявного туристичного потенціалу регіонів України, що призводить до втрати можливостей розвитку цієї галузі на відміну від багатьох країн з транзитивною економікою в Європі, Азії та Африці. У зв'язку з цим постає необхідність оцінки наявного туристично-рекреаційного потенціалу (ТРП) країни, її окремих адміністративнотериторіальних одиниць та розробки напрямів щодо його нарощування та активізації використання[6]. Оцінка туристично-рекреаційного потенціалу території є першочерговим завданням забезпечення сталого розвитку сфери туризму. Без належної системи оцінки суттєво ускладнюється розробка цільових програм розвитку туризму, ефективного використання наявних туристичних ресурсів, їх охорона і розвиток. В цілому оцінка туристичних ресурсів і територій є найважливішим механізмом управління розвитком туризму, контролю за соціальними, екологічними та економічними наслідками туристичної діяльності[23]. Єдиної загальновизнаної методики оцінки туристичних ресурсів територій досі не створено. Можливо це і є однією з причин того, що і сьогодні оцінка туристичних ресурсів України та її окремих регіонів

здійснюється у вигляді абстрактних, невизначених характеристик на кшталт – «великі», «величезні», «колосальні» і таке інше. Зрозуміло, що ці визначення не мають ніякої конкретики і не відображають реального становища ресурсної бази туризму [14]. Багатство і різноманітність природних ресурсів та рекреаційні можливості «НПП Подільські Товтри» можуть бути основою для створення розвинутої мережі міжнародного туризму, мисливства та рибальства з використанням організованих зон відпочинку та оздоровлення. У зв'язку з тим, що мікроклімат Кам'янецького Придністров'я формується Товтровим кряжем та каньйонами Дністра і його притоками, тут створилися особливі умови для збереження рідкісних і реліктових рослин, серед яких більшість лікарських.

Метою дослідження є оцінка структури складових туристично-рекреаційного потенціалу НПП «Подільські Товтри», визначення методичного підходу до його оцінювання та розробка практичних рекомендацій щодо покращення використання складових туристично-рекреаційного потенціалу.

У відповідності до поставленої мети було сформульовано наступні завдання:

- виявити та охарактеризувати основні складові ТРП;
- розробити методичні підходи та показники для оцінки ефективності використання ТРП;
- запропонувати заходи щодо розвитку та використання ТРП регіону.

Об'єкт дослідження – туристично рекреаційні ресурси Національного природного парку «Подільські Товтри».

Предмет дослідження – Оцінка можливостей використання туристично рекреаційних ресурсів Національного природного парку «Подільські Товтри» та розробка рекомендацій щодо покращення їх використання.

Методи дослідження. При проведенні дослідження використовували теоретичні методи: збору та опису фактів, аналізу (співставлення, порівняння, класифікації, впорядкування, систематизації), оптимізації.

Методологічною основою є логіко-діалектичний метод пізнання явищ і процесів в економіці загалом та в природокористуванні, зокрема.

Наукова новизна. Обґрунтовано напрями підвищення рівня використання туристично – рекреаційного потенціалу національного парку з урахуванням необхідності збереження природних та антропогенних туристичних ресурсів, покращення діяльності підприємств сфери туризму. Результати дослідження спрямовані на нарощування та активізацію використання туристично-рекреаційного потенціалу новостворених ОТГ.

Практичне значення одержаних результатів. полягає в тому, що вони розширюють наукову базу дослідження туристично–рекреаційного потенціалу України та її окремого регіону, поглиблюють теорію і практику розвитку регіональних господарських систем, формування та використання їх продуктивних сил.

Структура роботи: Дипломна робота викладена на 66 сторінках основного друкованого тексту та складається зі змісту, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, що містить 40 найменувань.

ВИСНОВКИ

1. Розрахунок рекреаційної ємності території природного парку показав, що в межах НПП може одночасно відпочивати понад 162 тис. чоловік. Курортологічні та територіальні ресурси можуть задовольнити наступну чисельність відпочиваючих: курортологічні ресурси 128 тис.чол., територіальні ресурси 21,5 тис.чол. одночасно.

2. Оцінка реальної можливості створення рекреаційної мережі в межах парку показала, що за період розрахункового строку збільшити ємність установ стаціонарної рекреації з 2,3 тис. місць до 15,9 тис. місць. З них цілорічних з 0,6 тис. місць до 4,1 тис. місць. При цьому територія установ зросте з 173,5 га до 324,1 га. Потреба в чисельності обслуговуючого персоналу буде становити 50761 чол. (у т.ч. існуючого 1175 чол.). На перший етап передбачається збільшити ємність установ стаціонарної рекреації до 4,7 тис. місць. З них цілорічного функціонування з 0,6 тис. місць до 0,9 тис. місць. При цьому територія установ зросте з 138,7 га до 324,1 га. Чисельність обслуговуючого персоналу збільшиться з 1115 чол. для 1604 чол.

3. Кількість персоналу, зайнятого в обслуговуванні в розмірі 25% від загальної кількості обслуговуючого персоналу рекреаційних установ і складе 1268 чол., у т.ч. на період першого етапу - 401 чол. Загальна чисельність обслуговуючого персоналу на кінець розрахункового строку приймається 6339 чол., у тому числі на кінець першої черги будівництва - 2005 чол. Кількість короткочасно відпочиваючих (неохоплених путівками) складе 49,0 тис. чол. самодіяльних туристів приїжджих. У тому числі на період першого етапу відповідно 15,0 тис. чол. та 0,8 тис. чоловік. На туристських маршрутах передбачається розміщення ряду стоянок та майданчиків короткочасного (1,5-3-годинного) та багатоденного (1-3-денного) відпочинку. Вказаними об'єктами зможуть користуватись туристи з путівками та самодіяльні туристи.

4. На територія НПП «Подільські Товтри» характерні сприятливі умови для формування туристично-рекреаційного комплексу. Подільський край вже здавна завоював популярність у туристів та звичайних відпочиваючих. Важливим чинником розвитку природного парку, як туристично-рекреаційного комплексу є близькість до великого міста Кам'янець-Подільський, населення якого потребує місць здорового відпочинку, високий рівень сільськогосподарського освоєння оточуючої парк території. Потреба у збереженні окремих ділянок природи та зазначених їх об'єктів.

5. Однією із проблем, що гальмує розвиток туризму, є погана інформованість клієнтів, інвесторів та інших зацікавлених осіб про рекреаційний потенціал регіону. Тому формування комплексної бази даних, паспортизація рекреаційних об'єктів, випуск сучасної рекламної продукції, проведення конференцій, семінарів, відкриття представництв в країні та за кордоном чекає свого вирішення.

6. Основним напрямом рекреаційної галузі на території НПП «Подільські Товтри» є формування регіонального рекреаційного комплексу, здатного задовольняти потреби населення регіону в санаторно-курортному лікуванні, відпочинку та туризмі, формування ринку конкурентоспроможних на міжнародному рівні рекреаційних послуг на основі ефективного використання наявних природних та культурно-історичних ресурсів регіону спільно зі збереженням екологічної чистоти середовища та забезпечення комплексного розвитку території.

7. Важливим результатом розвитку сільського зеленого туризму є розширення можливостей реалізації продукції ОСГ, причому реалізації її на місці і не як сільськогосподарської сировини, а як готових продуктів харчування після відповідної обробки і приготування. Понад 400 сільських господарів в Карпатському регіоні готові прийняти гостей у своїх садибах, а по Україні цей показник досягає значення близько 1000 садиб. Туристів приваблює до них зручна система поселення, сучасне обладнання приватних

пансіонатів, близькість до природи, співвідношення ціна/якість, гостинність та домашня атмосфера при організації відпочинку.

8. Розвиток сільського зеленого туризму спонукає до покращення благоустрою сільських садиб, вулиць, у цілому сіл. Стимулює розвиток соціальної інфраструктури. Суттєву роль відіграє розвиток сільського зеленого туризму в підвищенні культурно-освітнього рівня сільського населення. Потенційні можливості розвитку зеленого туризму, практично у всіх регіонах України безмежні як щодо іноземних туристів, так і щодо вітчизняних - жителів урбанізованих міст.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гаврилюк С. П. Конкурентоспроможність підприємств у сфері туристичного бізнесу: навч. Посібник. К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2006. 180 с.
2. Окландер М. А. Проблеми формування маркетингової системи країни . К.: Наукова думка, 2002. 167 с.
3. Портер М. Е. Конкурентное преимущество: как достичь высокого результата и обеспечить его устойчивость. пер. с англ. М. : Альпина Бизнес Букс, 2005. 715 с.
4. Портер М. Е. Стратегія конкуренції. пер. з англ. А. Олійник, Р. Скільського. К. : Основи, 2008. 390 с.
5. Раєвнева О. В., Бобкова О. Ю. Визначення джерел нерівномірності розвитку регіонів України на підставі розкладання індексу Тейла. Актуальні проблеми економіки. 2012. № 2 (128) С. 200-210.
6. Оцінка туристично-рекреаційного потенціалу регіону: монографія. за заг. ред. В. Г. Герасименко. Одеса : ОНЕУ, 2016. 262 с.
7. Техніка безпеки під час перебування на маршрутах [Електронний ресурс] – Режим доступу:<https://www.vezdehod-tour.com.ua/bortovij-zhurnal/statti/item/267-tehnika-bezpeku-u-pohodi>
8. Про туризм : Закон України від 15 вересня 1995 р. (зі змінами) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>.
9. Положення про рекреаційну діяльність у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду України : Наказ Міністерства охорони навколишнього природного середовища України від 22 червня 2009 р. № 330 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>
10. Бережна І. В. Деякі аспекти теоретичних підходів до оцінки рекреаційного потенціалу Криму . 2004. № 50. Т. 2. С. 17–21.
11. Шабалина Н. В. Эволюция представлений о туристско-рекреационном потенциале как основе формирования и развития туристско-рекреационных систем М. : Советский спорт, 2008. С. 391- 399.

12. Комплексна оцінка туристично-рекреаційних ресурсів України [Електронний ресурс] – Режим доступу:<https://buklib.net/books/27442/>
13. Методика туристично-рекреаційних досліджень [Електронний ресурс] – Режим доступу:https://kegt.rshu.edu.ua/images/dustan/2020/mv_02.pdf
14. Мацола В. Рекреаційно-туристичний комплекс України. Львів : ІРД НАН України, 1997. 259 с.
15. Антонович В.Б. О сакральных пещерах на берегу Днестра в Подольской губернии. Одесса, 1886.
16. Рекреаційно-туристичні ресурси України з основами туристичного ресурсознавства.
17. Бакота [Електронний ресурс] – Режим доступу:<https://www.secretland.info/bakota/>
18. Бакотський скельний монастир в системі туристичних маршрутів Поділля [Електронний ресурс] – Режим доступу:https://tourlib.net/statti_ukr/paster.htm
19. Китайгородське Відслонення [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.npptovtry.org.ua/varto-vidvidaty/kytajgorodske-vidslonennya/>
20. Горішний П.А. Розкопки в селах Бакота на Дністрі. С.268-269;
21. Кульчицький Б.В. Сучасні економічні системи. Львів: Афіша, 2004.279 с.
22. Смотринськй каньйон [Електронний ресурс] – Режим доступу:<https://we.org.ua/malovnychi-kutochky-ukrayiny/hmelnytska-oblast/smotrytskyj-kanjon-u-kam-yantsi-podilskomu/>
23. Оцінка туристично-рекреаційного потенціалу регіону : монографія В. Г. Герасименко. Одеса : ОНЕУ, 2016. 262 с.
24. Мельник О.В. Інтегральний показник туристичної привабливості території: поняття та теоретичні аспекти. 2004. №4. С. 197-205.
25. Словник іншомовних слів [укл. С.М. Морозов, Л.М. Шкарапута]. К. Наукова думка, 2000. 680 с.

26. Семенов В.Ф. Управління регіональним розвитком туризму; за ред. В.Ф. Семенова. Одеса-Сімферополь: ВД «АРІАЛ», 2012. 340 с.
27. Мироненко Н.С. Рекреационная геоградация. М.: Изд. МГУ, 1981. 207 с.
28. Кузнецов А.А., Волков Н.В. Туристские ресурсы: Учебное пособие. М.: Изд-во Рос. экон. акад., 2003. 55 с.
29. Закон України «Про туризм» від 15 вересня 1995 р. №324/95-ВР. Відомості Верховної Ради України, 1995 р., №31, с.241-260.
30. Фоменко Н.В. Рекреаційні ресурси та курортологія. Навчальний посібник. К. Центр навчальної літератури, 2007. 312 с.
31. Стафійчук В.І. Рекреалогія. Навчальний посібник. К. : Альтерпрес, 2006. 264 с.
32. Любіцева О.О. Ринок туристичних послуг (геопросторові аспекти) 3-є вид., перероб. та допов. 2005. 436 с.
33. Гнатюк М.Р. Закон України «Про туризм»: постатейний коментар, 2006. 200 с.
34. Рибов М., Тадарьков Д., Парушева Т. Основи туризму. Первая часть, 2007. 362 с.
35. Немоляева М.Э. Международный туризм: вчера, сегодня, завтра. М.: Международные отношения, 1985.
36. Шепетюк С.М. Рекреаційно-туристські ресурси як основа туристично-рекреаційних послуг. К.: Тонар, 2007. 55 с.
37. Стеченко Д.М. Передумови і напрямки формування туристичного ринку України. 2005. №1. С. 5-11.
38. Гальчинський А.С., Геєць В.М. Стратегія економічного і соціального розвитку України (2004-2015). Шляхи європейської інтеграції К.: ІВЦ Держкомстату України, 2004. 406 с.
39. Смирнова В.В. Туристські ресурси України: навч. посібник Луганськ: Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2009. 190 с.

40. Михайліченко Г.І. Інноваційний розвиток туризму: монографія К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2012. 608 с.